НАРОДНО СЪБРАНИЕ • БИБЛИОТЕКА

ДНЕВНИКЪ

(СТЕНОГРАФИЧЕСКИ)

НА

VII-то ОБИКНОВЕННО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

(ПЪРВА РЕДОВНА СЕССИЯ).

VII Засѣдание, Срѣда, 27 Октомврий, 1893 год.

(Отворено въ 1½ часа подиръ пладнѣ, подъ прѣдсѣдателството на подпрѣдсѣдателя г-на Хр. Никифоровъ).

Отсѫтствуватъ прѣдставителитѣ: Атанасъ Джоговъ, Божилъ Поповъ, Величко Христовъ, Величко Поповъ, Георги Николовъ, Д-ръ Гатевъ, Д-ръ Калпакловъ, Дим. Пѫшковъ, Дим. Ив. Бѣлопопски, Ив. Хаджиеновъ, Ив. Андоновъ, Ив. Янакиевъ, Иосифъ Богдановъ, Ив. Цанковъ, Ив. Алексиевъ, Ив. Мандиковъ, К. Стефановъ, Лаз. Стаменовъ, Манчо Маневъ, Никола Козаровъ, Петръ Кокошковъ, Сима Гиговъ, Стою Ранделовъ, Статъ Паница, Спасъ П. Величковъ, Хасанъ Бей и Митю Славевъ.

Прѣдсѣд.: (Звъни). Отъ цѣлото число прѣдставители присѫтствуватъ 122 души. Има, значи законното число прѣдставители, за да се отвори засѣданието и да се пристѫпи къмъ разглеждание положенитѣ на дневния редъ въпроси.

На дневний редъ за днешното засѣдание имаме слѣдующитѣ въпроси:

I. Трето четение закона за свърхсмѣтенъ кредитъ отъ 70,952 лева и 55 стотинки.

II. Първо четение внесения законопроектъ отъ Народнитѣ прѣдставители г. г. Д. Йовевъ и К. Поповъ, относително създаване и повдигание работнический елементъ въ България.

III. Избирание коммиссия за прѣгледване смѣткитѣ по расходитѣ на VI-то Обикновенно Народно Събрание (послѣдня сессия), и на IV-то Велико Народно Събрание.

IV. Продължение отъ доклада на коммиссията по провѣрката на изборитѣ.

Но прѣди да се пристѫпи къмъ разглеждание въпситѣ положени на дневний редъ, имамъ да съобщѫ на Нар. Събрание, че г-нъ прѣдсѣдательтъ е разрѣшилъ по 10 дневенъ отпускъ на г. г. Дим. Пѫшковъ, К. Стефановъ, Петръ Х. Шопповъ и Манча Маневъ.

Г-нъ секретарь ще прочете съкратения протоколъ отъ IV-то засѣдание.

Секр. Т. Шунтовъ: (Чете съкратения протоколъ отъ IV-то засѣдание).

Прѣдсѣд.: Има ли нѣкой отъ г-да прѣдставителитѣ да направи забѣлѣжка върху прочетения протоколъ? (Никой не иска думата). Понеже никой не иска думата, ще дамъ на гласуване. Който не приема прочетения съкратенъ протоколъ за вѣренъ и точенъ, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Значи, приема се за точенъ.

Първий въпросъ на дневния редъ е: трето четение закона за свърхсмѣтенъ кредитъ отъ 70.952 л. и 55 ст.

Молѫ г-на секретаря да го прочете.

Секр. Ап. Сарѫивановъ. (Чете):

„ЗАКОНЪ

ЗА

свърхсмѣтенъ кредитъ отъ 70952 лева 55 стот.

I. Разрѣшава се на Финансовия Министъръ свърхсмѣтенъ кредитъ отъ 70.952 лева 55 ст., за исплащание на Австрийското параходно дружество „Лоидъ“, наемътъ на единъ параходъ, съ който Тѣхни Царски

Височества, слѣдъ Августейшето Си бракосъчетание, пѫтуваха по Срѣдиземното море.

II. Горнята сумма да се отнесе къмъ бюджета на Финансовото Министерство за 1893 година".

Прѣдсѣд.: Желае ли нѣкой отъ г-да прѣдставителитѣ да говори по прочетения законъ? (Никой не иска думата). Понеже никой не иска думата, ще дамъ на гласуване. Който не приема, въ трето четение, прочетения отъ г-на секретаря законопроектъ, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Слѣдъ това на дневенъ редъ иде: първо четение законопроекта отъ народнитѣ прѣдставители г. г. Д. Йовевъ и К. Поповъ, относително създаване и повдигание работнический елементъ въ България. Г-нъ Д. Йовевъ има думата.

Д. Йовевъ: (Отъ трибуната). Г-да прѣдставители! Едно отъ най-хубавитѣ постановления на нашия основенъ законъ, безъ съмнѣние, е онова, което дава законодателна инициатива на народното прѣдставителство. На практика, законодателната инициатива е почти станѫла привилегия на правителството, защото правителството по своето положение може да гледа на работитѣ по-отвисоко и до нѣгдѣ по-вѣрно. Но не всекога глѣданието отъ горѣ ни дава най-правилно прѣдставление на прѣдмѣтитѣ. Има въпроси, които гледани отъ долу, отъ уровена на народната масса, могѫтъ да бѫдѫтъ подобрѣ и по-обстоятелственно изучени. Въ такъвъ случай, вторитѣ тѣзи нѣща, ще бѫдѫтъ изучвани по-хубаво и съ по-голѣма компетентность отъ онѣзи, които се намиратъ по-близо до массата на народа и до неговитѣ нужди. Наший основенъ законъ е съединилъ въ камарата тѣзи двѣ точки, като е далъ на равно законодателна инициатива и на правителството и на народното прѣдставителство. Бургазский народенъ прѣдставитель г-нъ К. Поповъ и азъ, възползувани отъ това скѫпо право, съставихме и внесохме въ Нар. Събрание законопроекта, който се намира прѣдъ васъ. Сега, прѣдстои да се пристѫпи къмъ първото му четение и къмъ разискванията за приеминието му по принципъ. Къмъ законопроекта има едно кратко изложение на подбудителнитѣ мотиви, които сѫ ни накарали да го съставимъ и внесемъ въ Нар. Събрание. Но тѣ сѫ тамъ на кратко и отривисто изложени и по тази причина намирамъ за умѣстно да дамъ въ добавъкъ на тѣхъ още нѣкои общи разяснения, относително мотивитѣ, като си запазвамъ правото, нѣкои по-голѣми подробности да дамъ, когато доде да се чете законопроекта членъ по членъ.

Г-да прѣдставители! Както виждате, прѣдметъ на законопроекта, който внасяме е: създавание и повдигание работнический елементъ въ страната по всичкитѣ профессии, а особенно по земледѣлческата. Въпросътъ за земледѣлието и индустрията у насъ е старъ, но той още дълго врѣме ще бѫде прѣдметъ на сериозни и обширни студии. Ний съ нашия проектъ не претендираме, че ще дадемъ едно окончателно разрѣшение на този въпросъ, а искаме само да дадемъ единъ малъкъ потикъ за поскорошното му разрѣшение. Крайната цѣль на това е, повдиганието на общото економическо състояние на страната, а исходнитѣ точки на насъ, при съставлението на законопроекта сѫ тѣзи, които сега ще изложѫ.

Отъ нѣколко врѣме насамъ въ нашата пресса живо се разисква въпроса за отпадъка на земледѣлието и индустрията въ свързска съ отсѫтствието на капитали. Че земледѣлието и индустрията ни сѫ въ лошо и примитивно състояние, това всѣки знае, но ний мислимъ, че не отсѫтствието на капитали е единственната причина за тѣхното лошо състояние. Една отъ причинитѣ, за да не се подобрява земледѣлието и индустрията у насъ, ний съзираме въ това — въ лошото употрѣбление и ползуване отъ прѣдметитѣ, които съставляватъ истинското народно богатство. Истинското богатство на единъ народъ не сѫ само готовитѣ пари; истинско богатство сѫ прѣдметитѣ, които служатъ за поминъка на народа, като: желѣзницитѣ, параходитѣ, фабрикитѣ, машинитѣ и пр. Но и тия прѣдмети не могѫтъ сами по себѣ си да улѣснѫтъ въ нищо народния поминъкъ, ако къмъ тѣхъ не се приложи и человѣческото искуство. Политическата економия учи, че употрѣблението на человѣческото искуство надъ капитала, — естественъ или париченъ — е, отъ което исключително зависи народното благосъстояние. Способностьта да се прилага искуството къмъ капитала и прѣдметитѣ, които съставляватъ богатството на единъ народъ, е която отличава единъ култивиранъ народъ отъ единъ некултивиранъ. Това ни показва, коя е причината, гдѣто въ търговията между единъ простъ народъ и единъ образованъ народъ, винаги печели послѣдния. Тая способность трѣбва да се развие у всѣки народъ, който желае да се култивира, да застане на свои крака въ економическо отношение. Развитието на тая способность е толкова по-налѣжащо, колкото по-близо дохождаме до култивиранитѣ народи и колкото повече завързваме сношения съ тѣхъ.

Въ минѫлитѣ врѣмена, когато нашата страна бѣше до извѣстна степень изолирана отъ другитѣ европейски народи, у насъ занаятчийството по-добрѣ стояше, бѣше повече развито и по-жизнеспособно. То тогава идеше на третия редъ въ народния поминъкъ, подиръ земледѣлието и скотовъдството. Но слѣдъ това, като влѣзохме въ по-тѣсни сношения съ европейскитѣ народи, то почнѫ прогресивно да отпада, безъ да се замѣсти съ нѣщо друго. Ще ви съобщѫ нѣкои цифри които сѫ извлѣчение отъ една официална статистика на Министерството на Финансиитѣ за да видите до каква регресия е достигнѫло нашето занаятчийство. При едно $3^1/_2$ милионно население, ний сега броимъ: 7,755 зидари 5,217 ковачи, 2,957 абаджии, 2,621 колари, 2,374 обущари, 1,924 кацари, 1,710 кожухари, 1704 кроячи, 1,357 столари, 1,042 табаци, 750 бояджии и пр.

Тѣзи цифри по единъ най-краснорѣчивъ начинъ показватъ, че дрѣбното занаятчийство у насъ е прѣста-

нѫло да бѫде важенъ лость за поминъка на народа. Това не значи, че нѣмаме нужда отъ него. Причината на тая регресия е нашето сношение съ по култивираните народи. За да се отбѣгне за напрѣдъ това, трѣбва часъ по скоро да потърсимъ срѣдства за прѣвъзсъздаването на нашитѣ занаяти въ такъвъ видъ, въ какъвто тѣ биха могли да живѣятъ при сегашнитѣ условия. Най-сигурното срѣдство за това, къмъ което прибѣгватъ го-голѣмитѣ държави, е митническия протекционализмъ. Къмъ помощьта на това срѣдство, обаче, ний неможемъ да прибѣгнемъ, по причини, които сѫ на васъ твърдѣ добрѣ извѣстни. За това, ний трѣбва да търсимъ други срѣдства, макаръ и по-посрѣдственни. Въ това отношение, примѣрътъ на другитѣ държави може много да ни послужи. Въ началото на сегашното столѣтие, въ Белгия занаятчийството се намирало въ твърдѣ лошо състояние, по причини, които сега дѣйствуватъ у насъ. За да подкрѣпи занаятчийството, Белгийското правителство сѫ е послужило главно съ едно срѣдство — занаятчийскитѣ практически работилници. То е отворило по разни пунктове въ страната занаятчийски практически работилници, или тъй нарѣченитѣ ateliers d'apprentissage, въ които сѫ се приемали лица, едва свършили първоначалното образование. Тия работилници сѫ били поставени на чисто финансиална нога, въ тая смисьль, че покрай цѣлта да прѣдаджтъ на ученицитѣ единъ занаятъ, трѣбвало непрѣмѣнно всѣкоз авѣдение да покрие разноскитѣ си и да даде извѣстенъ процентъ на вложения капиталъ. Отъ това се е и заключавало за жизнеспособностьта на занаятитѣ, защото ако едно такова заведение, протектирано отъ правителството, не може да покрие разноскитѣ си, ако не успѣе да култивира единъ занаятъ, това доказва, че този занаятъ е не жизнеспособенъ. Управителитѣ на тия завѣдения сѫ били като единъ видъ прѣдприемачи. Правителството повиква управителя и му казва: давамъ ти едно ателие съ всичкитѣ прибори; ти си длъженъ да държишъ толкова ученици, ще плащашъ всѣкому най-малко еди-каква заплата и въ продължение на еди-какъвъ периодъ, освѣнъ че си длъженъ да научишъ ученицитѣ на занаята, но и да искарашъ тѣхната и твоята заплата и да платишъ на правителството 5 % отъ капитала, вложенъ въ ателието. При тази наредба, тия завѣдения сѫ дали най-блѣстящи резултати и ний виждаме, че въ нѣколко години индустрията въ Белгия се повдигнѫ и сега тази страна е една отъ най-индустриалнитѣ въ Европа.

Колкото се касае за земледѣлието, добъръ примѣръ ни дава Франция. За да отклони наплива на селското работническо население въ градоветѣ и въобще въ мѣстата, които го отдалечаватъ отъ земледѣлието, французското правителство е издало единъ законъ за земледѣлческото образование.

Този законъ прѣдвижда отварянието на практически образцови земледѣлчески чифлици или тъй нарѣченитѣ „fermes écoles", въ които тоже се приематъ хора свършили само първоначално образование.

Чл. 3-й отъ този законъ казва: „Образцовитѣ чифлици сѫ земледѣлчески експлоатации, въ които ученицитѣ извършватъ всичката работа, за което получаватъ освѣнъ едно малко възнаграждение за извършенитѣ отъ тѣхъ работи, но още и едно първоначално, но съвършенно практическо земледѣлческо образование", т. е. това сѫщото което и ний прокарваме въ членове 2-й и 3-й отъ нашия проектъ.

Ето г-да прѣдставители, кои сѫ мотивитѣ, които ни сѫ подбуждали за да съставимъ настоящий законопроектъ. Както виждате, въ съставянието на законопроекта си, ний главно сме се ржководили отъ примѣра на другитѣ държави, така щото, това, което ний прѣдлагаме не е илюзорна работа, а сѫ срѣдства добрѣ испитани на друго мѣсто. Но, за да дойдемъ до убѣждението, че именно такъвъ законопроектъ е потрѣбенъ за повдигането на нашето земледѣлие и индустрия, твърдѣ много съдѣйствуваха и нѣкои мѣстни работи.

Прѣзъ 1889 година, г-нъ Министръ на Просвѣщението издаде една брошура, подъ заглавие: „Кратко изложение за земледѣлието и занаятитѣ", въ която се прѣпоржчвахѫ сѫщитѣ мѣрки, които ний прокарваме въ нашия законопроектъ. Освѣнъ това, Земледѣлческий Съборъ, който се свика по инициативата на правителството изъ мѣжду най-виднитѣ наши земледѣлци и индустриялци, въ врѣме на изложението въ Пловдивъ, като е разгледалъ нашето земледѣлческо и индустриално състояние, постановилъ: „Прѣпоржчва се на почитаемото ни правителство и на постояннитѣ коммиссии да открияТ образцови чифлици въ окржзитѣ, при които чифлици, ако е възможно да се отворятъ практически курсове по разнитѣ клонове на земледѣлието, и правителството да отпуща даромъ държавни земи тамъ, гдѣто има такива. Сѫщий съборъ на друго едно мѣсто въ постановленията си казва, че е на мнѣние, щото правителството ни да настои и помогне съ парични субсидии ако е възможно, щото часъ по-скоро да се отворятъ отъ окржжнитѣ ни и общински съвѣти практически работилници споредъ нуждитѣ на окржга или града и то по занаятитѣ, които сѫ се оказали жизнеспособни и пълни съ бѫдѫще. Отъ друга страна, нашитѣ окр. управители въ своитѣ ежегодни доклади до постояннитѣ коммиссии, почти всички едногласно признаватъ нуждата отъ това сѫщото.

За примѣръ, азъ ще приведѫ нѣкои кратки цитати отъ доклада на единъ отъ най-интелегентнитѣ наши окр. управители. именно Севлиевския. Въ послѣдния си докладъ, казаний Окржженъ Управитель, като говори за занаятитѣ въ Габрово, казва: „На свършване съ занаятитѣ ще кажѫ, че отъ голѣма полза би било, ако въ Габрово се направеше едно желѣзарско практическо училище. Да се развие желѣзарството въ Габрово има шансъ и условия. Фабрикитѣ тамъ, чекржцитѣ за гайтань, ножарството и пр. сѫ най-доброто условие и доказватъ нуждата отъ едно желѣзарско училище. Прѣдставете си, че ако единъ чаркъ, единъ винтъ или друга

нѣкоя часть отъ извѣстна фабрична машина се повреди, майсторъ да ѭ поправи въ Габрово нѣма, фабрикантътъ е принуденъ или да има една голѣма резерва отъ такива части, или пъкъ повреденото да се испраща на фабриката, въ която е правена машината, за поправка. И едното и другото е свързано съ трудности и разноски за фабриканта".

По-нататъкъ прѣпоржчва направата на едно практическо кроячко-шивачко училище въ Габрово.

Сѫщий управитель на друго мѣсто въ доклада си казва, че правителството е рѣшило да построи табашко училище въ Севлиево, съ цѣль да се повдигне табашкия занаятъ, но добавя: „нека се надѣваме, че цѣлта ще бѫде постигнѫта, стига училището да бѫде по-скоро образцова практическа работилница, отъ колкото училище на теория".

Вие виждате, г-да прѣдставители, че за съставянието на нашия законопроектъ, ний сме имали побуждение и отъ мѣстни работи. Този законопроектъ не е отъ насъ измисленъ, въ него не се прѣдлагатъ иллюзорни работи, а напротивъ такива, които сѫ добрѣ испитани въ другитѣ страни, добрѣ изучени у насъ и горѣщо прѣпоржчани отъ компетентни хора, — именно: отъ единъ министръ, отъ Пловдивския Земледѣлчески Съборъ и отъ окржжнитѣ управители, които стоятъ по-близо до населението и знаѭтъ неговитѣ нужди.

Мислѭ, ще се убѣдите, че за повдигането на земледѣлието и индустрията, тази мѣрка, която прѣдлагаме е необходима и цѣлесъобразна и ще даде добри плодове.

Не държимъ, че трѣбва законопроектътъ да бѫде приетъ непрѣменно въ тази форма, както сме го написали, напротивъ, ний сме готови да приемемъ всѣка поправка, каквато би се прѣдложила, стига по принципъ да се прокара нашата идея — да се създадѫтъ такива земледѣлчески и индустриални завѣдения, които ще дадѫтъ на страната ни хора на машината, хора на труда, а не такива съ претенция на интеллигентность. Колкото до редакцията на закона, тя може да се измѣни — това е дѣло на коммиссията, въ която ще се испрати нашия законопроектъ за прѣглеждание.

За това ви молѭ, г-да прѣдставители, да приемете законопроекта по принципъ, съ което ще дадете начало за удовлетворението на една насѫщна нужда, а той въ подробноститѣ си ще бѫде изученъ и поправенъ заедно съ правителството въ коммиссията.

Съ надѣжда, че ще уважите думитѣ ми и ще приемете законопроекта изцѣло по принципъ, азъ прѣкѫсвамъ, г-да прѣдставители, да правѭ по-нататъшно изложение на мотивитѣ, които сѫ ни подбудили да го съставимъ и внесемъ въ Нар. Събрание, толкова по-вече, като мислѭ, че е достатъчно и това, което казахъ.

Сега ще прочетѭ, споредъ приетия редъ, законопроекта изцѣло. (Чете):

„ЗАКОНО-ПРОЕКТЪ

ЗА

Създавание и подигание работнический елементъ въ България.

Чл. 1. За да се създаде и подигне работнический елементъ въ страната, окржжнитѣ сѣвѣти ще отворятъ отъ началото на учебната 1894/5 г. въ всѣки окржгъ по единъ или нѣколко практически образцови чифлици (fermes écoles) и по една или нѣколко практически образцови работилници (ateliers d'apprentissage) по занаятитѣ, които иматъ на мѣстото най-голѣма жизнеспособность и бѫдѫще. като: столарство, грънчарство, коларство, желѣзарство, ножарство, налбантство, кошничарство, вржарство, копринарство, кожарство, кожухарство, сѣдларство, обущарство, правение килими, плѣтарство, шивачество, вапцарство, тенекеджийство, пчеларство, сладкарство, правение брашнени издѣлия (фиде, макарони, бисквити и пр.), правение дрѣбни дървени издѣлия и домашни дървени прибори (лопати, корита, гаванки и пр.), златарство, дюлгерство, каменодѣлство, шапкарство, овощарство, четкарство, медникарство и пр.

Чл. 2. Чифлицитѣ и работилницитѣ сѫ заведения за чисто практическо (нагледно) прѣподавание и усвояване на земледѣлческото и занаятчийското искуства въ тѣхното съврѣменно културно състояние. Тѣ се отварятъ и поддържатъ отъ окржжнитѣ сѣвѣти, които за тая цѣль могѫтъ да расхвърлятъ върху населението и специално даждие. Обаче учителитѣ (майсторитѣ) се назначаватъ (прѣдпочитително изъ контингента на по-висшитѣ земледѣлчески и занаятчийски мѣстни училища) и зависятъ отъ М-рството на Народното Просвѣщение.

Периодътъ, въ който ще се свърша напълно практическото усвоение на занятията, бива 3 или 4 годишенъ, споредъ сложностьта на занаята.

Чл. 3. Въ чифлицитѣ и работилницитѣ ще се приематъ само ученици, които сѫ свършили първоначалното (задължително) образование и сѫ на възрасть не повече отъ 18 години — за чифлицитѣ, и 15 години — за работилницитѣ. Тѣ ще вършѫтъ всичката работа на заведението, като биватъ распореждани по такъвъ начинъ, щото, всѣки единъ отдѣлно да прѣмине задължително всичкитѣ стадии на занаята и до края на учебния периодъ да го усвои напълно, както му е необходимо, за да му служи въ живота. За трудътъ на ученицитѣ, ще имъ се плаща едно малко възнаграждение, каквото споредъ мѣстото е необходимо за прѣхраната имъ, но въ размѣръ не по-голѣмъ отъ 20 лева мѣсечно всѣкиму.

Чл. 4. Ученицитѣ, които въ учебний периодъ свършѫтъ съ успѣхъ курса на заведението и усвоѭтъ прѣподаваний занаятъ, се прогласяватъ отъ Министерството за майстори и получаватъ надлѣжното свидѣтелство. Желающитѣ отъ тѣхъ се приематъ въ по висшитѣ учебни заведения за теоретическо изучване на занаята.

Чл. 5. Въ края на всѣка година при всѣки чифликъ и работилница се прави изложение на изработе-

нитѣ прѣдмѣти, които слѣдъ това се продаватъ по опрѣдѣленитѣ цѣни или по търгъ за въ полза на окр. съвѣти.

Чл. 6. Потрѣбнитѣ земи за чифлицитѣ и тѣхнитѣ сгради, както и за работилницитѣ, ще се отдѣлятъ отъ държавнитѣ или общински имоти споредъ мѣстото, а самитѣ сгради ще се построятъ отъ Министерството на Общитѣ Сгради по указанието на М-рството на Нар. Просвѣщение, които трѣбва да бждатъ готови до началото на учебната 1894/5 година.

Чл. 7. Отпущатъ се отъ държавното съкровище по бюджета на М-рството на Общитѣ Сгради прѣзъ 1894 г. за направата на сградитѣ и покупката на пособия и инструменти за чифлицитѣ и работилницитѣ прѣзъ 1894 г. 800,000 лева, които ще се расходватъ за тая цѣль по указанието на М-рството на Просвѣщението.

Чл. 8. Персоналътъ на образцовитѣ чифлици ще се състои отъ 1 учитель (ржководитель) съ 2400 лева годишна заплата, 1 неговъ помощникъ съ 1200 л. годишна заплата и отъ постжпилитѣ ученици; а персоналътъ на образцовитѣ работилници ще бжде: единъ учитель (майсторъ) съ 1800 лева годишна заплата, единъ неговъ помощникъ (ако има нужда) съ 1500 лева годишна заплата и отъ постжпилитѣ ученици. Както учителитѣ майстори по работилницитѣ и ржководителитѣ на чифлицитѣ, тъй и управлението на тия заведения, се опрѣдѣлятъ и нареждатъ съгласно закона за Нар. Просвѣщение.

Чл. 9 Министерството на Нар. Просвѣщение ще изработи особенъ правилникъ за контрола и управлението на образцовитѣ чифлици и работилници. Сжщото М-рство е длъжно ежегодно да публикува обширенъ докладъ за дѣятелностьта и успѣхитѣ на тия завѣдения. Отдѣлни екземпляри отъ тоя докладъ се распращатъ даромъ до редакциитѣ на всичкитѣ вѣстници и списания, до всичкитѣ народни прѣдставители и до всичкитѣ по-видни фабриканти, индустриалци и земледѣлци“.

Кр. Мирски: Г-да прѣдставители! Азъ мислж, че всички трѣбва да бждемъ благодарни на нашитѣ другари, които сж изработили и внесли въ Нар. Събрание този законопроектъ. Ако има нѣщо, за което народного прѣдставителство е длъжно най-много да работи, не ще съмнѣние, че то е земледѣлието и занаятитѣ. Азъ мислж, г-да прѣдставители, че не трѣбватъ никакви разисквания, за да се убѣди всѣки отъ васъ въ необходимостьта на този законопроектъ. Азъ не казвамъ, че и въ подробноститѣ да се приеме тъй, както е той съставенъ, даже такава претенция нѣматъ за това и самитѣ инициатори на този законопроектъ; но за приеманието му по принципъ, вѣрвамъ никой не е противъ. За това азъ молж да се приеме по принципъ.

Прѣдсѣд.: Понеже никой другъ не желае да говори... Има думата г-нъ Холевичъ.

Вас. Холевичъ: Споредъ законопроекта, прѣдстои да се прати на коммиссията по Народното Просвѣщение, а споредъ работата, която трѣбва да се върши, трѣбва да се прати на Финансовата Коммиссия. Азъ прѣдлагамъ, щото този законопроектъ да се прати въ финансовата коммиссия, защото той се касае по-вече до финансови въпроси, отъ колкото до народното просвѣщение.

Д. Йовевъ: Противъ казаното на г-на Холевича, нѣмамъ нищо, но мислж, че трѣбва да се приеме по принципъ законопроекта и послѣ ще се рѣши да ли на коммиссията по Народното Просвѣщение да се испрати или пъкъ на Финансовата Коммиссия.

Прѣдсѣд.: Ще дамъ на гласуване. Който не приема по принципъ прочетений законопроектъ, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Сега дохожда въпросътъ: на коя коммиссия трѣбва да се испрати за изучване.

Кр. Мирски: Г-да прѣдставители! Азъ говорихъ по приеманието на този законопроектъ по принципъ. Сега ще прѣдложж да се приеме по принципъ законопроекта и да се прати на съвмѣстно изучване отъ двѣтѣ коммиссии: отъ коммиссията по Народното Просвѣщение и отъ коммиссията по Финанситѣ.

В. Холевичъ: Азъ се съгласявамъ съ прѣдложението на г-на Мирски.

Прѣдсѣд.: Понеже г-нъ Холевичъ се съгласява съ мнѣнието на г-на Мирски, ще дамъ на вотиране. Който не приема прѣдложението на г-на Мирски, което е: да се прати законопроекта въ двѣтѣ коммиссии; въ коммиссията по Народното Просвѣщение и въ коммиссията по финанситѣ, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се да се испроводи на съвмѣстно изучване отъ двѣтѣ коммиссии.

Третия въпросъ отъ дневния редъ е: избиране коммиссия за прѣгледване смѣткитѣ по расходитѣ на VI-то Обикн. Нар. Събрание (послѣдня сессия) и на IV-то Велико Нар. Събрание.

Какъ желае Нар. Събрание да се избере тази коммиссия, по явно или по тайно гласоподавание? (**Гласове**: По явно гласоподавание). Който не приема да се избере по явно гласоподавание, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Значи, по явно гласоподавание ще се избере. Отъ колко души да се състои тази коммиссия?

Хр. Дюкмеджиевъ: Азъ прѣдлагамъ, щото въпросната коммиссия да се състои отъ 5 души и тѣ да се укажатъ отъ бюрото.

Прѣдсѣд.: Който не приема прѣдложението на г-на Дюкмеджиева, което е: коммиссията за прегледване смѣткитѣ на VI-то Обикн. Нар. Събрание (послѣдня сессия) и IV-то Велико Нар. Събрание, да състои отъ 5 души и тѣ да се прѣдлагатъ отъ бюрото, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Бюрото прѣдлага за членъ въ тая коммиссия г-на Илия Стоковъ. Който го не приема, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Бюрото прѣдлага за членъ въ тая коммиссия г-на Герча Караколевъ. Който го не приема, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Бюрото прѣдлага за членъ въ тая коммиссия г-на Димитра Кознички. Който го не приема, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Бюрото прѣдлага за членъ въ тая коммиссия г-на Петра Шилевъ. Който го не приема, да си вдигне рѫката. (Никой не вдига). Приема се.

Бюрото прѣдлага за членъ въ тая коммиссия г-на Ивана Стояновъ. Който го не приема, да си вдигне рѫката. (Никой не вдига). Приема се.

Значи, коммиссията ще се състои отъ г. Илия Стоковъ, Герчо Караколевъ, Димитръ Кознички, Петръ Шилевъ и Иванъ Стояновъ.

Четвъртий въпросъ отъ дневния редъ е: продължение отъ доклада на коммиссията по провѣрката на изборитѣ.

Г-нъ докладчикътъ има думата.

Доклад. Зах. Градинаровъ: Ще се докладва избора въ Кулската избирателна околия. Изборътъ въ тази околия е произведенъ на 18-й Юлий, въ опрѣдѣления отъ закона часъ. Отъ 7521 души, които сѫ биле записани въ избирателнитѣ списъци, явили се и гласоподавали 2495 души. Най-много гласове сѫ получили: Иванъ Оковски 1436 гласа и Цано Драгуловъ 1328 гласа. Имало още трима души кандидати, именно: Илия Стояновъ, Мико Гицовъ и Тасо Петровъ; първия отъ тѣхъ е получилъ 1070 гласа, втория — 765, и третия 297 гласа.

Бюрото е продължавало избора, вмѣсто до 4 часа слѣдъ пладнѣ — до $6^1/_2$ часа, по причина, че врѣмето било много дъждовно и нѣмало кѫдѣ да се спрѫтъ хората и да гласоподаватъ, а една отъ общинитѣ почнѫла да гласоподава прѣди 4 часа и трѣбвало да свърши. Макаръ че противъ това е имало протестъ отъ нѣколко души избиратели, но тъй като случая е билъ прѣдвиденъ въ Избирателний Законъ, бюрото рѣшило да се продължи гласоподаването. Друго заявление въ този день, въ деня на избора, не е станѫло. Обаче, къмъ книжата при всичко, че протоколътъ е подписанъ отъ цѣлото бюро, има едно особенно мнѣние отъ двама членове на избирателното бюро. Но това особно мнѣние не носи никаква дата, тъй щото, не се знае кога и какъ е написано, кога е подадено и какъ е попаднѫло тукъ: да ли въ деньтъ на избора, или слѣдъ 25 дена; за коммиссията не е извѣстно, защо не носи никаква дата.

Въ това особено мнѣние, тия двама членове на бюрото искатъ кассирането на избора на това основание, че прѣдсѣдателтъ, безъ съгласието на членоветѣ на бюрото, въ врѣмето на прѣброявани то на бюлетинитѣ, поискалъ е полицейска помощь, съ която да може да въдвори порядъка между нѣколко буйни избиратели, които сѫ искали да буйствуватъ и да строшѫтъ кутията. Това било нарушение на Избирателния Законъ и за това искатъ кассирането на тоя изборъ. Вторийтъ имъ мотивъ, за кассирането избора, се състои въ това, че въ първата секция на бюрото забѣлѣзали биле, че имало около 300 бюлетини не скрѣпени съ подписа на прѣдсѣдателствующия, а съ другъ подписъ. Въ протокола, казватъ тѣ, трѣбвало да се отбѣлѣжи, че избрания кандидатъ Цано Драгуловъ билъ чиновникъ, не си билъ далъ оставката въ изискуемия отъ закона срокъ, и за това неговия изборъ трѣбвало да се кассира. Въ заключение казватъ, че ако Нар. Събрание изиска книжата отъ Видинската Окрѫжна Постоянна Коммиссия, ще се увѣри въ дѣйствителностьта на казанното имъ, че не сѫ избрани тия прѣдставители, които засѣдаватъ съ насъ, а съвършенно други.

Въ сѫщия духъ и въ сѫщия смисьль, има подадени още 11 заявления, но забѣлѣзва се, че автора на особното мнѣние е авторъ и на всичкитѣ тия заявления, само съ тая разлика, че тѣзи двама членове на бюрото казватъ, че бюлетинитѣ биле скрѣпени съ другъ подписъ, а не съ подписа на прѣдсѣдателствующия, а въ другитѣ заявления се казва, че тѣзи бюлетини не биле скрѣпени отъ никого, а били пуснѫти мълкомъ отъ нѣкое заинтересовано лице.

Коммиссията, дѣйствително, прѣдъ видъ на тѣзи заявления отъ една страна и особеното мнѣние отъ друга, дойде до трудно положение, за да се произнесе по правилностьта или неправилностьта на този изборъ и за това се принуди телеграфически да изиска бюлетинитѣ отъ Видинския Окрѫженъ Управителъ, за да провѣри бюлетинитѣ и да види, да ли дѣствително има бюлетини не скрѣпени съ подписа на прѣдсѣдателствующия. И бюлетинитѣ пристигнѫха онзи день. Коммиссията се събра, провѣри ги, но никакви бюлетини, нескрѣпени съ подписа на прѣдсѣдателствующия нѣма. Подобно нѣщо нѣма. Но даже и да имаше, за коммиссията тѣзи бюлетини неможаха да съставляватъ фактъ, за да се промѣни резултата на избора; защото тѣ бѣха подпечатани съ едно печатче съ букви А и В. Кой е този А и В, дали е прѣдсѣдателтъ, да ли е нѣкой членъ отъ бюрото или чиновникъ или градски или общински кметъ, не се знае. Още повече, че когато сѫ ходили да потърсятъ тѣзи бюлетини отъ Окрѫжната Коммиссия, прѣдсѣдателтъ на тая коммиссия, който е билъ тоже кандидатъ не билъ тамъ, а секретаря му билъ на расходка. Бюлетинитѣ биле скрити.

Независимо отъ това, самото бюро, или по добрѣ членоветѣ на бюрото по рѫководение изборитѣ, сѫ подали слѣдующата телеграмма до г-на прѣдсѣдателя на VII-то Обикновенно Нар. Събрание: (Чете) „Подписанитѣ, членове отъ бюрото по рѫководение избора за избирание народни прѣдставители за VII-то Обикновенно Нар. Събрание, въ Кулската околия, съ настоящето си, честь имаме, да заявимъ на почитаемото Събрание, че при четението бюлетинитѣ на избора, не е имало никакви бюлетини съ имената Цано Драгуловъ и Илия Стояновъ и ако такива сега сѫ, то тѣ сѫ подправени послѣ отъ Постоянната Коммиссия, на която прѣдсѣдателя е Илия Стояновъ. При четението бюлетинитѣ е имало бюлетини съ имената на Драгуловъ и Оковски, които и спечелиха вишегласие, както е съставенъ протокола ни по това. Ний слѣдъ провѣрката на бюлетинитѣ и подписването протоколитѣ, прѣдадохме ги на прѣдсѣдателя незапечатани. За това молимъ почитаемото Събрание да приеме избора ни както е прѣставенъ, за което ний отговаряме съ подписването протоколитѣ. Иначе ще рѣче да ни

прѣдставляватъ не избрани лица, а сами натрапени, каквото иска Стояновъ, който, ако се ползуваше съ довѣрието на народа, щѣше да бѫде избранъ и нѣмаше да има нужда самъ да се избира по такъвъ начинъ. Това ще е достатъчно, да се освѣтли почитаемото Събрание въ редовността на избора ни и ще го приеме за редовенъ, като остави на страна подаденитѣ отъ коммиссията бюлетини.

Членове отъ бюрото и членове отъ Кулския градски съвѣтъ: Лало Дичевъ, Ив. П. Лиловъ; Старопатешки общински Кметъ, Калчо Тошевъ; Царь Петровски общински Кметъ Пеко Вълчковъ. Прѣброители: Цеко Пешовъ, Гено Пековъ, Пеко Цековъ. Присѫтствующи: Ив. Филиповъ, Цоко М. Кировъ".

Тѣзи 1408 бюлетини, които сѫ пратени съ пакета, запечатанъ съ буквитѣ А и В, и коммиссията не ги счита за сѫществующи, защото не се знае чий е този печатъ.

На основание на всичко това, и като се вземе прѣдъ видъ потвърдения протоколъ и допълнителната телеграмма на бюрото, коммиссията намира, че този изборъ е правиленъ и редовенъ и моли Нар Събрание да го утвърди.

Прѣдсѣд.: Желае ли нѣкой да говори по този изборъ? (Никой не иска думата). Понеже никой не иска да говори, ще дамъ на гласуване. Който не приема за правиленъ и законенъ избора, извършенъ въ Кулската избирателна околия, да си вдигне рѫката. (Никой не вдига) Утвърждава се.

(Прѣдсѣдателското мѣсто завзема прѣдсѣдательтъ г-нъ Димитръ Петковъ).

Г-да прѣдставители! Дневний редъ е исчерпанъ.— Постѫпило е едно писмо отъ М-ството на Финанситѣ съ което внася договора, поемнитѣ условия, а така сѫщо и мотивитѣ за отдаването на търгъ постройката на желѣзницата София—Ромапъ. Бюрото мисли, прѣди да се пристѫпи къмъ разглеждането на този договоръ, да се прѣпрати, за съвмѣстно изучване, въ бюджетарната и финансовата коммиссии, и послѣ да го докладватъ въ Нар. Събрание; защото, както се вижда отъ доклада, г-нъ М-ръ на Финанситѣ само е внесълъ въ Нар. Събрание договорътъ и допълнителното прѣдложение, а не си е исказалъ мнѣнието. (Гласове: Съгласни).

Приема ли Нар. Събрание прѣдложението на бюрото, щото този договоръ и принадлѣжащитѣ къмъ него книжа да се прѣпратѫтъ въ бюджетарната и финансовата коммиссии? (Гласове: Приема). Който не приема прѣдложението на бюрото, да си вдигне рѫката. (Никой не вдига). Приема се. Значи, ще се испроводѫтъ книжата за съвмѣстно изучване въ бюджетарната и финансовата коммиссии.

П. Шилевъ: Молѫ да се тури на дневния редъ за идущето засѣдание едно мое прѣдложение, което е: Демирдишлийската селска община, съставена отъ селата: Демирдишлий, Яхларе и Масатларе и Сарѫ-Гьолската селска община, отъ Панагюрската околия, Т.-Пазарджикский окрѫгъ, да се отдѣлѫтъ отъ този окрѫгъ и околия и да се присъединѫтъ къмъ Овче-Хлъмската околия, на Пловдивския окрѫгъ.

Прѣдсѣд.: Вашето прѣдложение най-напрѣдъ ще бѫде напечатано, ще се раздаде на г-да прѣдставителитѣ и тогазъ ще се тури на дневенъ редъ.

Постѫпило е така сѫщо прѣдложение отъ г-на М-стра на Финанситѣ, за опрощение сумата отъ 8052 лева, дължими на държавното съкровище чрѣзъ земледѣлчесситѣ касси отъ несъстоятелни, умрѣли въ бѣдность и изселивши се заселенци. Какъ желае Нар. Събрание, сега ли да се разисква това прѣдложение, или да се прѣпрати на финансовата коммисия? (Гласове: Да се прѣпрати на финансовата коммиссия). Който не приема да се прѣпрати това прѣдложение на финансовата коммиссия, да си вдигне рѫката. (Никой не вдига). Приема се.

Другъ въпросъ на дневний редъ, за сега, нѣмаме.

Л. Дуковъ: Азъ прѣдлагамъ, щото въ идущето засѣдание да дадѫтъ клѣтва ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които още не сѫ дали, по причина, че пристигнахѫ късно. И второ, има нѣкои прѣдставители, които сѫ избрани отъ двѣ и повече околии, да окажѫтъ на коя околия приематъ избора. Молѫ да се тури това на дневния редъ.

Любомски: Г-да прѣдставители! На основание 43-й членъ отъ Правилника, азъ желаѫ да направѫ едно запитване къмъ г-на М-стра на Войната. Това запитване е писменно. (Подава запитването си на бюрого).

Прѣдсѣд.: Има ли другъ нѣкой да прѣдложи нѣщо за дневния редъ? (Нѣма).

На дневний редъ за идущето засѣдание ще имаме;

I. Подвѣждание подъ клѣтва онія отъ г-да народнитѣ прѣдставители, които не сѫ се клѣли; и

II. Съобщение отъ г-да народнитѣ прѣдставители, избрани по отъ нѣколко околии, на коя отъ околиитѣ ще прѣдпочетѫтъ прѣдставителския си мандатъ.

Засѣданието се затваря.

(Затворено въ 3 часътъ слѣдъ пладнѣ).

Прѣдсѣдатель: **Д. Петковъ.**

Подпрѣдсѣдатели: **Хр. П. Никифоровъ.** **М. Милевъ.**

Секретари: **Захар. Градинаровъ.** **Д-ръ А. Сарѫ-Ивановъ.** **Д-ръ Т. Гатевъ.** **Георги Поповъ.** **Андрей Башевъ.** **Крьстю Мирски.**

Секретари: **Д-ръ Л. Золотовичъ.** **Д. Йовевъ.** **Т. Шунтовъ.** **П. Ц. Карамаждраковъ.** **Ст. Калчевъ.**

За Началникъ на Стенографическото Бюро: **Хр. П Константиновъ**